

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-3>

УДК 355.359.08

Атаманенко І.О., Арабаджі О.М., Мартинов І.В.
Національна академія Національної гвардії України

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Анотація. Сучасні умови функціонування Національної поліції України обумовлюють необхідність удосконалення навичок вмілого поводження з вогнепальною зброєю, знань правових підстав її застосування і використання в процесі виконання службово-оперативних завдань. «Вогнева підготовка» є однією з основних видів службової підготовки працівника поліції. Вона формує спеціальні знання нормативної бази умов і меж застосування вогнепальної зброї та її використання, правил і прийомів стрільби, основ тактичної та швидкісної стрільби, тактико-технічних характеристик вогнепальної зброї, її будови та призначення, балістичних характеристик та ін. У статті розглядаються деякі можливі шляхи оволодіння співробітниками МВС практичними навичками стрільби з пістолета на початковому етапі навчання, на якому у учнів формуються образ ідеального пострілу, а також образи-помилки (і способи їх усунення). Запропоновані авторські рекомендації з проведення тренувального процесу на початковому етапі підготовки, які передбачають досягнення максимального результату на завершальному етапі навчання.

Ключові слова: професійні навички, стрілець початківець, бойова стрільба, зброя, психологічна готовність, ідеальний постріл, образ-еталон, образ-помилка.

Atamanenko Igor, Arabaji Alexander, Martynov Igor
National Academy of the National Guard of Ukraine

FIRE TRAINING OF EMPLOYEES INTERNAL AFFAIRS AT THE INITIAL STAGE OF TRAINING

Summary. The current conditions of functioning of the National Police of Ukraine stipulate the need to improve the skills of skillful handling of firearms, knowledge of the legal grounds for its use and use in the process of performance of operational and operational tasks. The patrol police officers' service activities occur in extreme conditions, in the presence of a number of adverse factors, including: constant stay in the heart of conflict situations, the likelihood of an armed attack; the need to make an immediate decision on the application of the type of police measure, the timely transition from preventive measures to measures of coercion and vice versa; increased fatigue, stress; the constant wearing of heavy equipment (bulletproof vest, weapons, special equipment, etc.); low motor activity during patrols in the car, which negatively affects the physical condition and general health of the workers. "Fire training" is one of the main types of training of a police officer. It forms a special knowledge of the normative base of conditions and limits of the use of firearms and their use, rules and methods of firing, basics of tactical and high-speed firing, tactical and technical characteristics of firearms, their structure and purpose, ballistic characteristics, etc. The article discusses some possible ways of acquiring the practical skills of firing a pistol at the initial stage of training, in which students form an image of a perfect shot, as well as images-errors (and ways to eliminate them). The author's recommendations for conducting the training process at the initial stage of preparation, which provide the maximum result at the final stage of training, are offered. The knowledge and skills acquired in the course of studying Fire Discipline have a significant application value in the activities of police units, namely in solving problems related to the use and use of firearms – the detention of criminals and offenders, protection public order, any fire contact caused by an emergency.

Keywords: professional skills, beginner shooter, combat shooting, weapons, psychological readiness, perfect shot, image-standard, image-error.

Постановка проблеми. Сучасна оперативна обстановка на території України висуває все більш жорсткі вимоги до бойової підготовки співробітників всіх без винятку підрозділів правоохоронних органів України. Міністерством внутрішніх справ України підготовлений ряд нормативних документів, в яких йдеться про необхідність вдосконалення професійної підготовки особового складу МВС, підвищення рівня службової та бойової підготовки, а також про важливість навчання молодих співробітників впевненим, ефективним діям в складній обстановці та екстремальних ситуаціях. В першу чергу це викликано погіршенням криміногенної обстановки в окремих регіонах невідконтрольної території України районів, збільшенням числа злочинів із застосуванням вогнепальної зброї і підривних пристроїв,

посиленням активності організованих кримінальних угруповань, які в останній час відрізняються підвищенням рівня «професіоналізму» і знаходять нові універсальні форми діяльності.

Викликає тривогу і той факт, що особи, що входять до злочинні формування, в основному фізично підготовлені і володіють технікою стрільби на досить високому рівні. При затриманні вони поводяться зухвало, чинять опір, в тому числі збройний, що не зупиняється перед вбивствами та іншими тяжкими злочинами.

При цьому необхідно враховувати, що в екстремальних ситуаціях, де існує реальна небезпека ураження вогнепальною зброєю і результат поединку вирішують долі секунди, співробітники правоохоронних органів повинні бути психологічно готові до оперативного прийняття рішення

в обстановці, що склалася і вміти ефективно протистояти діям злочинця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку О.Ю. Конева, співробітник правоохоронних органів має бути психологічно готовий застосувати вогнепальну зброю щодо злочинця на близькій дистанційній, в тому числі і в присутності випадкових осіб. Він повинен бути впевненим в правомірності і можливості застосування вогнепальної зброї в такій ситуації з позитивним для себе результатом [5].

Своєю чергою, проблемами вдосконалення навичок практичної стрільби військовослужбовцями різних силових відомств займалися: John M. Vuol Jr. (2009 p.) [4].

Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив що, вітчизняні дослідники іноді прирівнюють стрілянину, з урахуванням психофізіологічних параметрів, потрібних для її ведення, до операторської діяльності, тобто до такої, яка вважає за необхідне високий рівень розвитку уваги, рухової пам'яті, координації рухів виконавця. При цьому характерною рисою стрільби те, що для виконання пострілу необхідно зробити порівняно невелику кількість рухів з малою амплітудою. У той же час допущена при цьому навіть незначна погрішність може звести результативність практично до нуля.

Розглянувши все вищевикладене, можна відзначити, що одним з пріоритетних напрямків професійної підготовки співробітників органів внутрішніх справ є вогнева підготовка.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не розглянуті проблемні питання та основні фактори, що впливають як на процес навчання, так і на підсумок самої стрільби, це є стан сенсорно-аперцептивної чутливості стрілка. Вірніше, мова йде про придбання спеціалізованих відчуттів, що дозволяють практично неусвідомлено, автоматично розпізнавати кількість необхідних і доданих зусиль, характер мікроколивань тіла і зброї, дрібні тимчасові інтервали з метою наступного формування образу-еталона, тобто образу ідеального пострілу.

Причому особливістю цього способу-еталона є те, що процес його створення відбувається на свідомому рівні: практично кожен параметр, будь то величина зусилля, ступінь м'язової напруженості і т. д., цілком обміркований виконавцем, в той час як вже сформований образ переходить на підсвідомий рівень і регулюється автоматично. Цим пояснюються і висловлювання тренерів-практиків про те, що переучувати набагато складніше, ніж своєчасно обучити. Іншими словами, набагато легше сформувати новий образ-еталон, ніж змінити структуру вже створеного, закріпленого в підсвідомості кожного стрільця [5].

Мета статті. Надати рекомендації по проведенню тренувального процесу на начальному етапі підготовки стрільців та вдосконалити методику навичок бойової стрільби із табельної вогнепальної зброї під час навчально-тренувальних занять з вогневої підготовки виховуючи особливості психологічної підготовки стрілка.

Виклад основного матеріалу. Службова діяльність працівників патрульної поліції відбувається в екстремальних умовах, за наявності низки несприятливих чинників, серед яких: постійне перебування в осередку конфліктних ситуацій, імовірності збройного нападу; необхідність миттє-

вого прийняття рішення щодо застосування виду поліцейського заходу, своєчасного переходу від превентивного заходу до заходу примусу й навпаки; підвищена втомлюваність, стресовість; постійне носіння важкого спорядження (бронежилет, зброя, спецзасоби тощо); низька рухова активність під час патрулювання в автомобілі, що негативно позначається на фізичному стані та загальному здоров'ї працівників. Високої фізичної підготовленості та сформованості спеціальних рухових умінь і навичок вимагають дії, що пов'язані з переслідуванням і затриманням правопорушників.

Для налагодження комунікації з різноманітними категоріями громадян, особами, які перебувають під дією алкоголю і наркотичних речовин, психічно хворими в поліцейських мають бути розвинені нервово-психічна стійкість (НПС), комунікативні й вольові риси. На належному рівні слід сформувати різні види уваги (розподілення, концентрація, стійкість), зорову пам'ять, оперативність мислення для виконання дій, що пов'язані з патрулюванням території обслуговування для забезпечення належної охорони громадського порядку та безпеки.

У зв'язку з цим особливого значення при виробленні практичних навичок стрільби набуває етап формування образу ідеального пострілу, який можна озаглавити як початковий.

Традиційно в практиці навчання як спортивної, так і бойовою стрільбою з пістолета основними питаннями початкового етапу навчання є:

- вивчення матеріальної частини зброї та заходів безпеки при поводженні з ним;
- навчання прийняттю правильного положення для стрільби;
- навчання правильному хвату зброї;
- вивчення способів прицілювання;
- навчання та відпрацювання правильного натискання на спусковий гачок.

Формально всі ці моменти необхідні для правильного здійснення пострілу як рухової дії. Однак вони все ж не є вирішальними, оскільки не забезпечують реалізацію головного завдання початкового періоду навчання – формування у виконавця двох основних типів образів: 1) «стрілок – зброя», 2) «стрілок – зброя – мішень».

Іншими словами, початковий період навчання повинен бути присвячений, по-перше, розуміння стрільцем свого просторового розташування по відношенню до мішені, а також усвідомлення необхідної для досягнення мети просторової орієнтації зброї; по-друге, вивчення, які рухи призводять до різних змін розташування зброї щодо мішені (наприклад, чому на певних фазах пострілу ствол піднімається, опускається, збивається вліво, вправо і т. д.).

Практично на першому етапі поряд з формуванням образу ідеального пострілу відбувається процес створення образів-помилки: виконавець запам'ятовує той стандартний, первинний набір операцій, який не приводить до досягнення мети. При цьому автоматично відображаються в пам'яті не тільки самі помилки, але і, що головне, способи їх усунення. Важливим є і те, що на даному етапі вирішується ще одна серйозна задача: стрілок навчається способам і принципам самооцінки, самоконтролю і, нарешті, самонавчання.

Це дозволяє йому в ході подальшого вдосконалення навичок стрільби самостійно себе коригу-

вати, а в бойовій ситуації – оперативно, без сторонньої допомоги приймати рішення і вибирати оптимальні дії.

Виходячи з вищесказаного знаходимо неприйнятним навчання складним типам стрілецьких вправ вже через 2-3 заняття з моменту початку підготовки. На жаль, це одна з найбільш типових методичних помилок, яка допускається тренерами та інструкторами, найчастіше з незалежних від них причин: відсутність часу, скорочення навчальних програм і т. д. Однак негативні наслідки такої практики вимагають значних зусиль по їх усуненню [3].

Ще однією не менш істотною похибкою представляється нехтування використанням базових стрілецьких вправ, що застосовуються в спортивній стрільбі, що характерно для більшості інструкторів на початковому етапі навчання. Йдеться про звичайну стрільбу по мішені № 4 як без урахування часу, так і в межах обмеженого часу. Позитивним моментом цих вправ є те, що їх виконання дозволяє вирішити відразу кілька важливих завдань:

1. У стрілка формується відчуття свого становища щодо мішені.

2. Перевіряються різні способи хвата зброї і вибирається найбільш зручний для кожного індивідуально.

3. Виробляються навички, що дозволяють стрілку оцінити своє місце в системі «стрілець – зброя – мішень», а також керувати цією системою в умовах необмеженого часу.

4. З'являється можливість відчувати всі фази пострілу, плавність спуску, особливості зброї, тимчасові інтервали для здійснення пострілу, способи управління прицілюванням і т. д.

На основі проведених досліджень, а також досвіду практичної роботи мною були сформульовані деякі рекомендації з проведення тренувального процесу на початковому етапі навчання стрільців. Вони не гарантують 100% -го успіху, проте дають можливість дещо по-іншому оцінити стрілянина як вид діяльності, переконалися в необхідності приділяти більше уваги психологічній підготовці стрілка.

1. При формуванні у стрільця практичних навичок стрільби на перших етапах навчання

необхідно перебувати поруч, оцінити його характер, спробувати знайти такий стиль роботи, який дозволить йому не просто теоретично сприйняти викладається, але усвідомити ключові моменти стрільби як виду діяльності.

2. Під час навчання необхідно не тільки тренувати стрілка стріляти по мішені, але і дозволити йому пізнати і оцінити самого себе в цьому виді діяльності, аналізувати і контролювати свої дії самостійно, без сторонньої допомоги. В результаті значно розшириться вплив інструктора на навчання цього стрілка в період вдосконалення навичок. Одним натяку або поглядом інструктора йому буде досить, щоб правильно скорегувати дії і при цьому зберегти свій індивідуальний творчий підхід.

3. На початковому етапі навчання не варто акцентувати увагу стрілка на результат кожного пострілу. Оцінювати тренування необхідно за кількістю правильно виконаних дій.

4. Не слід прискорювати процес навчання і переходити до складних видів стрілецьких вправ, поки не будуть досягнуті стійкі позитивні результати при виконанні початкових вправ.

5. Не варто проводити контрольні стрільби протягом першого місяця навчання. Після перших двох тижнів рекомендується провести кілька перевірочних стрільб за умовами початкових вправ.

Висновки і пропозиції. На підставі викладеного вище можна зробити такі висновки, що отримані відповідні рекомендації розроблені на основі проведених різними авторами досліджень психологічних механізмів формування навичок точностних рухів у стрільців і представляють дещо нетрадиційний підхід до навчання співробітників правоохоронних органів. Зокрема, перевага віддається психологічній підготовці, формуванню у стрільців механізмів самоаналізу, самоконтролю і самоврядування. Перевага такого методу полягає в тому, що він дозволяє не тільки ефективно прищеплювати навички володіння зброєю, а й забезпечити надійність і «стійкість» цих навичок, а найголовніше – придбати здатність оперативного прийняття єдино правильно-го рішення в будь-який нинішній ситуації.

Список літератури:

1. Гунченко Ю.О. Метод прискореної підготовки фахівців спецпідрозділів в навчально-тренувальному центрі. *Вісник інженерної академії України*. 2012. № 3–4. С. 55–59.
2. Пістряк П.В., Самсонов Ю.В., Муленко О.О. Вогнева підготовка : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2016. 65 с.
3. Gauchard G.-C, Jeandel C, Perrin P.-P. Physical and sporting activities improve vestibular afferent usage and balance in elderly human subjects. *Gerontology*. 2001 Sep-Oct. No 47(5). Pp. 263–270.
4. Point Shooting vs. Sight Shooting – The Handgun Training Problem / John M. Buol Jr. NYPD, 2009. URL: <http://firearmusernetwork.com/2009/04/01/point-shooting-vs-sight-shootinghandgun-training-problem/>
5. Конев О.Ю. Техніка та психологія виконання пострілу. *Південноукраїнський правничий часопис*. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>

References:

1. Hunchenko, Yu.O. (2012). Metod pryskorenoi pidhotovky fakhivtsiv spetspidrozdiliv v navchalno-treनुvalnomu tsentri [Method of accelerated training of specialists of special units in the training center]. *Visnyk inzhenernoi akademii Ukrainy*, no 3–4, pp. 55–59.
2. Pistryak, P.V., Samsonov, Yu.V., & Mulyenko, O.O. (2016). *Vohneva pidhotovka: navch. posib*. [Fire training : educational manual]. Kharkiv: National Academy of National Guard of Ukraine.
3. Gauchard, G.-C, Jeandel, C., & Perrin, P.-P. (2001). Physical and sporting activities improve vestibular afferent usage and balance in elderly human subjects. *Gerontology*. Sep-Oct. No 47(5). Pp. 263–270.
4. *Point Shooting vs. Sight Shooting – The Handgun Training Problem* / John M. Buol Jr. NYPD, 2009. URL: <http://firearmusernetwork.com/2009/04/01/point-shooting-vs-sight-shootinghandgun-training-problem/>
5. Konyev, O.Yu. *Tekhnika ta psykhohohiya vykonannya postrilu* [Technique and psychology of shot execution]. *Pivdenoukrayins'kyu pravnychyu chasopys*. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua>